

# Zijn schenkingen bij huwelijkscontract én onveranderlijk én onherroepbaar ?

door Dr. Willy DELVA

*Professor aan de Rijksuniversiteit te Gent*

Voor een bepaalde categorie van schenkingen bij huwelijkscontract biedt de gestelde vraag, te weten of ze onveranderlijk en onherroepbaar zijn, geen moeilijkheden: namelijk, wanneer het gaat om bedingen die de overlevende echtgenoot een recht op voorafnemings waarborgen of waarbij aan de echtgenoten ongelijke delen in de gemeenschap worden toegekend (zie de artikelen 1515-1525 B.W.).

Het zijn inderdaad schenkingen waarvan de wet zegt dat ze als huwelijksvereenkomsten moeten beschouwd worden (artt. 1516 en 1525 B.W.), en die bijgevolg behoren tot de *hoofdinhoud* van het huwelijkscontract aangezien ze rechtstreeks de huwelijksvermogensregeling van de aanstaande echtgenoten helpen vaststellen.

Dus blijven die schenkingen, zoals alles wat tot de hoofdinhoud van het huwelijkscontract moet gerekend worden, onderworpen aan art. 1395 B.W. op de immutabiliteit van de huwelijksvoorwaarden; en logischerwijze zijn ze ook niet herroepbaar. Rechtsleer en rechtspraak zijn het hieromtrent trouwens eens. Alleen gaan die voordelen verloren voor de echtgenoot tegen wie de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed werd uitgesproken (artt. 299 en 311bis B.W.), en zal, in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming, een behoorlijk vergelijk dienen gevonden te worden (art. 279 B.W.).

\* \* \*

Maar quid, wanneer het gaat om schenkingen die bij huwelijkscontract gedaan worden aan of tussen aanstaande echtgenoten, ter begunstiging van hun voorgenomen huwelijk (zie de artikelen 1081 en volgende B.W. en art. 1091 en volgende B.W.)? Is het wel zo dat die schenkingen onveranderlijk moeten blijven en dat ze onherroepbaar zijn? Of zijn ze integendeel veranderlijk en herroepbaar, of onveranderlijk en toch herroepbaar?

Op het eerste gezicht kan die probleemstelling wellicht verwondering baren; doch ze dringt zich als vanzelfsprekend op, wanneer men zich met het notariaat gaat afvragen waarom in een huwelijkscontract geen schenking met herroepingsbeding «ad nutum» zou mogen opgenomen worden? Weliswaar onthoudt het notariaat zich van die praktijk, maar meer en meer notarissen zouden dergelijk beding willen zien ingang vinden.

Het onmiddellijk praktisch belang van die kwestie is in ieder geval buitengewoon groot. Want, indien een herroepingsbeding «ad nutum» wel rechtsgeldig aan de schenking bij huwelijkscontract kan gekoppeld worden, dan moeten de notarissen er de aandacht van de aanstaande echtgenoten op vestigen dat het geraadzaam is hun voorgenomen schenkingen bij huwelijkscontract te doen: die schenkingen geschieden immers aan voordelige fiscale voorwaarden, en van begiftiging komt also tenminste nog iets terecht (want de praktijk leert, dat, wanneer geen schenkingen bij huwelijkscontract worden gedaan, ook later geen schenkingen meer gedaan worden omdat, net zoals voor de testaments, de voorgenomen schenkingen uitgesteld en vergeten worden). Doch indien zo'n beding integendeel onwettig is, dan zijn er, behoudens argumenten voor (waarvan zojuist gewag), ook weer

argumenten tegen het opnemen van schenkingen in het huwelijkscontract: het kan inderdaad gewaagd schijnen een schenking in het huwelijkscontract op te nemen die naderhand, ongewenst, dient behouden te blijven, alhoewel de genegenheid die tot de begiftiging deed besluiten na verloop van tijd verzwonden is of voor andere gevoelens heeft plaats gemaakt (zonder dat het daarom tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed komt, in welke gevallen door de artt. 279, 299 en 311bis B.W. een mauw aan de situatie te passen is, zoals reeds hoger is gezegd geworden); bovendien kan een bij huwelijkscontract gedane schenking van toekomstige goederen de verwezenlijking verhinderen van andere loffelijke inzichten, zoals het beleggen van een bruidschat.

Voor welke solutie nu geopteerd?

Het wil me voorkomen dat zo maar geen bevredigend antwoord voor de hand ligt, doch dat integendeel slechts behoedzaam stelling kan genomen worden na het probleem te hebben gesitueerd in acht genomen hoe de schenking werd bedongen. Bovendien moet gewezen worden op de ingewikkelde structuur van de behandelde kwestie. Want, indien een eenvoudig en duidelijk antwoord precies zo moeilijk te geven is, dan komt dit doordat hier principes en begrippen te pas komen uit de materie van het schenkings- en huwelijksvermogensrecht. Die schenking kan immers een (al dan niet) wederkerige schenking zijn tussen aanstaande echtgenoten of een schenking door derden aan (een of aan de beide) aanstaande echtgenoten, en ze kan er een zijn van tegenwoordige of van toekomstige goederen; bovendien geschiedt die schenking bij huwelijkscontract, en kan ze, naar het me voorkomt, ofwel tot de bijkomende ofwel tot de toevallige inhoud van het huwelijkscontract gerekend worden. En juist dit laatste onderscheid nu is van aard om een geheel andere gezichtshoek op het probleem te openen, zoals hierna zal worden uiteengezet.

I. — Zeer dikwijls nog geschiedt de schenking bij huwelijkscontract op *onherroepelijke wijze*; m.a.w. het onherroepelijk karakter van de schenking wordt door partijen uitdrukkelijk bedongen.

Het behoeft geen lang betoog, dat een aldus gestipuleerde schenking geen problemen stelt aangaande het al dan niet herroepbaar zijn: van herroeping is eenvoudigweg geen sprake, en heel zeker niet van herroeping «ad nutum». Immers, het contract bindt de partijen (art. 1134 B.W.), en elke eenzijdige herroeping werd door hen volledig uitgesloten.

Wel zal de schenking gebeurlijk vernietigd kunnen worden wanneer, overeenkomstig het gemeen recht, de toestemming door een wilsgebrek mocht aangetast zijn (dus in geval van dwaling, bedrog of geweld). Anderzijds zou die schenking ook kunnen veranderd worden, jazelfs ongedaan worden gemaakt zoals een gewone schenking, indien de betrokken partijen het eens zijn, doch op voorwaarde dat die schenking niet tot de hoofdinhoud noch tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract behoort (zie verder); want dan wordt enkel toepassing gemaakt van art. 1134 al. 2 B.W. Beide gevallen zijn echter louter theoretisch. Daarnaast bestaat nog alleen, eventueel, de inkorting.

Terloops kan men zich de vraag stellen, hoe het notariaat er toe gekomen is een beding van niet-

herroeping aan de schenking bij huwelijkscontract te lassen? De feitelijke gegevens en de bedoelingen van partijen buiten beschouwing gelaten, lijkt het me waarschijnlijk dat het notariaat als volgt geredeneerd heeft: iedere schenking die bij huwelijkscontract wordt verricht maakt rechtstreeks of onrechtstreeks deel uit van de huwelijksvermogensregeling, valt derhalve onder toepassing van art. 1395 B.W. op de immutabiliteit van de huwelijksvoorwaarden, en is dus ook onherroepbaar omdat al wat onveranderlijk is a fortiori ook onherroepbaar moet zijn; doch aangezien anderzijds, overeenkomstig art. 1096 B.W., alle schenking tussen echtgenoten gedaan tijdens het huwelijk altijd herroepbaar is, en dat zulks van aard kan zijn om te misleiden, is het best alle misverstand uit de weg te ruimen en meteen ook alle notariële verantwoordelijkheid te vermijden door te bedingen dat de schenking die bij huwelijkscontract wordt gedaan een onherroepelijke schenking is. Het komt inderdaad begrijpelijk voor dat de notarissen zich hebben laten betoveren door art. 1395 B.W., telkens de schenking bij huwelijkscontract geschiedde.

Dat dergelijke redenering vatbaar is voor critiek zal, uit wat verder gezegd wordt, blijken; want een schenking, zelfs bij huwelijkscontract verricht ter begunstiging van het voorgenomen huwelijk, moet niet noodzakelijk deel uitmaken van de huwelijksvermogensregeling.

II. — Meestal echter geschiedt de schenking bij huwelijkscontract *niet op onherroepelijke wijze doch ook zonder beding van herroeping « ad nutum »*.

A/ — Doorgaans wordt van de schenking geleerd, dat ze, juist zoals de bedingen van aanbrenst en van eigendomsbewijs, tot de *bijkomende inhoud* van het huwelijkscontract behoort (Kluyskens, Het Huwelijkscontract, nr 8, kl. t.; De Page et Dekkers, X, nr 69; Verbr., 4 feb. 1904, Pas. 1904-I-121); en van die bijkomende inhoud van het huwelijkscontract wordt gezegd, dat, zonder daarom rechtstreeks tot de huwelijksvermogensregeling te kunnen gerekend worden of er toe bij te dragen, hij niettemin op onrechtstreekse wijze met die regeling verbonden is als vallende binnen het geheel van de huwelijksvereenkomsten. Die schenking wordt precies gemaakt tot verzachting en vergelijk ten aanzien van de financiële verhoudingen van de aanstaande echtgenoten; bijgevolg kan men ze niet los denken van hun huwelijksvermogensregeling en moet ze er wel onrechtstreeks deel van uitmaken.

Het is zelfs zodanig waar, dat rechtspraak en rechtsleer eensgezind verklaren, dat een naar de vorm plechtig en naar de grond regelmatig contract waarbij aanstaande echtgenoten zich, met het oog op hun voorgenomen huwelijk, wederzijdse schenkingen doen, als volwaardig huwelijkscontract geldt, al werd geen bepaald huwelijksvermogensstelsel vermeld (Schicks et Vanisterbeek, V, nr 112, blz. 7; Kluyskens, Het Huwelijkscontract, nr 7; De Page et Dekkers, X, nr 53; Verbr., 2 jan. 1885, Pas. 1885-I-31; id., 26 maart 1885, Rev. prat. not. 1885, 56); hetgeen naar mijn mening niet meer opgaat, indien het een schenking moest zijn die door derden aan één van de aanstaande echtgenoten, of aan hen beiden, werd gedaan, aangezien dergelijke schenking niet wijst op een door de aanstaande echtgenoten gewilde huwelijksvermogensregeling (anders: De Page et Dekkers, X, nr 53).

Nu is het evenwel zeker, dat, indien de schenking bij huwelijkscontract tot de bijkomende inhoud ervan moet gerekend worden, en dus op onrechtstreekse wijze deel uitmaakt van de eigenlijke huwelijksvereenkomsten

(Aubry et Rau, par Esmein, VII, par. 501, tekst en noot 1-2, blz. 388), die schenking er het lot moet van delen (Kluyskens, Het Huwelijkscontract, nr 8).

1) Maar dan is de eerste gevolgtrekking ook, dat zo'n schenking — onverschillig van welke aard ze is en om het even ook van wie ze uitgaat — onveranderlijk moet zijn (art. 1395 B.W.; Laurent, XXI, nr 72; Kluyskens, Het Huwelijkscontract, nr 27, B en 28, III; De Page et Dekkers, X, nrs 148 en 161; Planiol, Ripert et Nast, VIII, nrs 57 en 58; Colin et Capitant, par Julliot de la Morandière, nrs 121, 129 en volg.; Aubry et Rau, par Esmein, VII, par. 503bis, tekst en noot 11; zie verder Pothier, Introduction au traité de la communauté, nr 18; Berlier, in de Conseil d'Etat, Locré, VI, blz. 348, noot 12).

En dus is principieel iedere eenzijdige of conventionele wijziging die door de contracterende partijen aan de bij huwelijkscontract gedane schenking zou worden gebracht, absoluut nietig, zoals eveneens absoluut nietig is elke eenzijdige of conventionele wijziging van de oorspronkelijke huwelijksvermogensregeling. Want in de huidige stand van onze wetgeving is het principe van de onveranderlijkheid van de huwelijksvereenkomsten van openbare orde (De Page et Dekkers, X, nrs 140 en 152; Planiol, Ripert et Nast, VIII, nr 52; Beudant, Lerebours-Pigeonnière, et Lenoan, X, nr 73; Gent, 12 maart 1930, B.J. 1930, 399; Brussel, 4 jan. 1952, J.T., 1952, 570; Rb. Antwerpen, 26 maart 1955, R.W. 1955-56, 356; en eenstemmige franse rechtspraak met laatst: Cass. fr. civ., 8 maart 1949, Rev. prat. not. 1949, 169; Montpellier, 9 nov. 1954, Gaz. Pal., 1955-I-164).

Alleen wordt het principe van de immutabiliteit in zake schenkingen bij huwelijkscontract verricht nogal zonderling, en niet steeds logisch, toegepast door rechtsleer en rechtspraak (zie hiervoor A.P.R., Tw. Huwelijksvermogensstelsels, I, nrs 299 en volgende).

2) De tweede gevolgtrekking, die echter onmiddellijk bij de eerste aansluit, is, dat een onveranderlijke schenking principieel ook onherroepelijk hoort te zijn, en a fortiori onherroepbaar moet zijn « ad nutum ».

Eigenaardig genoeg is dat niet de zienswijze van rechtsleer en rechtspraak, die, terwijl ze aan de ene kant eensgezind voorhouden dat schenkingen bij huwelijkscontract onveranderlijk blijven, aan de andere kant aannemen dat herroeping in bepaalde gevallen mogelijk blijft (zie bv. De Page et Dekkers, X, nrs 148, 149 en 161, en de behandeling van de schenkingen bij huwelijkscontract in D. VIII). Het is blijkbaar te wijten aan het zich blind staren op de artikelen 1081 en volgende B.W. en 1091 en volgende B.W.; artikelen die men een veel ruimere draagwijdte toekent dan in werkelijkheid mag en waarvan men het spel moet zien te coördineren met de principes die het huwelijkscontract beheersen.

Het is daarom integendeel mijn overtuiging — vooropgezet altijd dat men de schenking wel degelijk tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract wil en kan rekenen — dat de artt. 1081 v.v. B.W. en 1091 v.v. B.W., in zake de bij huwelijkscontract verrichte schenkingen aan en tussen aanstaande echtgenoten, slechts alleen in die mate toepassing kunnen vinden als dat de gunstregeling die ze behelzen (mede dank zij de artt. 943-947 B.W.) verzoenbaar is met het principe van de onveranderlijkheid van de huwelijksvoorwaarden.

Practisch gesproken zijn aan die opvatting enkele zeer belangrijke conclusies verbonden.

a) Veereerst is slechts een gedeeltelijke gunstrege-  
ling mogelijk; namelijk, de schenkingen door een minderjarige aanstaande echtgenoot aan de mede-

echtgenoot (artt. 1095 en 1398 B.W., in afwijking op de bepalingen van de artt. 903 en 904 B.W.), en de schenkingen door derden of door een aanstaande echtgenoot aan de medeëchtgenoot van toekomstige goederen (artt. 943, 947, 1082, 1084 en 1093 B.W., in afwijking op de artt. 943 en 1130 B.W.).

Omgekeerd kan de schenking, die men tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract wil doen behoren, niet geschieden onder voorwaarde, aangezien het principe van de immutabiliteit van de huwelijksvoorwaarden er zich tegen verzet. Onverschillig ten andere van welke aard die voorwaarde mocht zijn: zij het een voorwaarde waarvan de uitvoering van de enkele wil van de schenker afhangt (art. 944 B.W.), zij het de voldoening van andere lasten en schulden dan degene die bestonden of uitgedrukt waren ten tijde van de schenking (art. 945 B.W.), zij het dat de schenker zich de vrijheid heeft voorgehouden om over een zaak of een zekere som van wat geschenken werd te beschikken (art. 946 B.W.).

Daarbij dient echter opgemerkt te worden, dat een schenking ten voordele van de overlevende van de aanstaande echtgenoten niet gemaakt wordt onder de « voorwaarde » dat het huwelijk niet ontbonden wordt door echtscheiding (omstandigheid die ongetwijfeld de begiftiging uitsluit doordat ze die beschikking doet vervallen: Gent, Ver. Kam., 13 mei 1954, Rev. crit. jur. b., 1956, 99 en noot Spilman). Het niet door echtscheiding ontbonden zijn van het huwelijk, of beter het overleven, geldt niet als een voorwaarde voor die schenking maar is er een essentieel element van: met het overleven staat of valt die begiftiging. M.a.w. de schenking in het voordeel van de langstlevende echtgenoot gedaan, kan op zichzelf niet volwaardig bestaan indien men het overleven wegdenkt; moest, omgekeerd, het overleven slechts een voorwaarde zijn, dan zou de schenking integendeel een zelfstandig bestaan moeten hebben. Welnu, de schenking bestaat hier enkel, en slechts eerst, ingeval van overleving.

b) Vervolgens zijn die bij huwelijkscontract verrichte schenkingen, inachtgenomen precies dat ze onrechtstreeks tot de huwelijksvermogensregeling behoren, in het geheel niet herroepbaar.

Zij zijn het niet in geval van ondankbaarheid (art. 959 B.W.); niet alleen wanneer het een schenking betreft van een derde aan een of aan beide aanstaande echtgenoten, maar insgelijks wanneer het schenkingen betreft die de aanstaande echtgenoten zich bij huwelijkscontract hebben gedaan.

Zij zijn evenmin herroepbaar ingeval van geboorte van een kind (art. 960 B.W.); niet enkel wat betreft de schenkingen tussen aanstaande echtgenoten en degene die door de ascendenten aan de aanstaande echtgenoten werden gedaan, maar ook wat de schenkingen betreft die door gewone derden aan de aanstaande echtgenoten gedaan zijn.

Zij zijn het ook al niet bij niet vervulling van de gestelde voorwaarden, aangezien dergelijke schenkingen bij huwelijkscontract verricht niet tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract mogen gerekend worden en dus al bij onderstelling werden uitgesloten; zodat dit soort van herroeping niet ter sprake komt.

Zij zijn daarom uiteindelijk evenmin herroepbaar « ad nutum ».

c) En precies ook omdat die schenkingen het lot van de huwelijksvereenkomsten delen, vervallen ze niet indien de schenker de begunstigde overleeft. Niet alleen is dat zo wat betreft de schenkingen tussen aanstaande echtgenoten (artt. 1092 en 1093 B.W.), doch ook ingeval de schenking uitgaat van een derde en

dat de begiftigde echtgenoot overleeft (zie nochtans art. 1089 B.W.).

Dit alles klinkt voorzeker revolutionair. En toch, het is de logica zelf eenmaal dat men vooropzet dat de bij huwelijkscontract gedane schenking deel uitmaakt van de bijkomende inhoud van dit contract. Want dan maakt die schenking, alhoewel onrechtstreeks, integreerend deel uit van de huwelijksvermogensregeling; juist zoals de schenkingen die bij toepassing van de artt. 1515-1525 B.W. werden bedongen (zie aanhef van dit artikel) er integrerend toe behoren. Het omgekeerde voorhouden leidt tot een niet te ontkomen tegenstrijdigheid: want aan de ene kant besluiten tot de immutabiliteit van de schenkingen en aan de andere kant integraal de artt. 1081 v.v. B.W. en 1091 v.v. B.W. laten spelen, komt hierop neer dat men water en vuur wil mengen.

Trouwens, de vaststelling dat de artt. 1081 v.v. B.W. en 1091 v.v. B.W. behoren tot Titel II van Boek III B.W. over de schenkingen en de testamenten, wijst er op, dat de wetgever met zijn regeling alleen die schenkingen op het oog had die niet tot de huwelijksvermogensregeling kunnen gerekend worden. Wat meer is, de redactie van verschillende van die artikelen toont aan dat ze slechts toepasselijk zijn op de schenkingen die uitsluitend ter begunstiging van het voorgenomen huwelijk worden verricht. Was het de bedoeling geweest van de wetgever om de schenkingen die tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract behoren insgelijks volkomen te laten beheersen door de voormelde artikelen, dan had hij er ongetwijfeld op gezinspeeld in Titel V van Boek III B.W. handelende over het huwelijkscontract.

B<sup>A</sup> — Het wil me nochtans voorkomen, dat een schenking die bij huwelijkscontract wordt gedaan best tot de *toevallige inhoud* van het huwelijkscontract kan behoren; dit is een inhoud die materialiter in het huwelijkscontract opgenomen wordt, doch daarom geen uitstaans heeft met de huwelijksvermogensregeling zelf, en er noch rechtstreeks noch onrechtstreeks deel mee uitmaakt. Die inhoud is daarom geen louter accidentele, want in het vooruitzicht van het huwelijk wordt doorgaans alles goed gewikt en wel overwogen; maar toch is die inhoud vreemd aan het ware doel van het huwelijkscontract: de rechtstreekse of onrechtstreekse huwelijksvermogensregeling van de aanstaande echtgenoten.

Dit wordt wel geredelijk aanvaard voor een aantal bedingen, zoals de familieovereenkomst tussen de aanstaande echtgenoten en de ouders van één van hen tot regeling van een samenwonen (Laurent, XXI, nr 82; Bordeaux, 26 juli 1838, Rec. Dall., Tw. Contrat de mariage, nr 361), de lening of aankoop aangaande in het vooruitzicht van het huwelijk (Kluyskens, Het Huwelijkscontract, nr 9), een huurcontract (De Page et Dekkers, X, nr 105, e) een overdracht van huur (Gent, 2 juli 1880, Pas. 1881-II-29) en dergelijke meer. Maar geen enkel auteur die zich afvraagt, of de schenkingen die in het huwelijkscontract worden opgenomen niet tot de toevallige inhoud van het huwelijkscontract kunnen behoren?

Dit lijkt me vooreerst al zeker wat die schenkingen betreft die, alhoewel gedaan bij huwelijkscontract, niet geschied zijn ter begunstiging van het voorgenomen huwelijk maar om een andere reden; zo bv. als schadeloosstelling van een van de aanstaande echtgenoten (Toulouse, 4 aug. 1881, D. 1882-2-94).

Maar dezelfde conclusie dringt zich op ten aanzien van schenkingen die, verricht ter begunstiging van het huwelijk, uit der aard zelf niet tot de bijkomende

inhoud van het huwelijkscontract kunnen gerekend worden, en dus ook al niet onrechtstreeks de huwelijksvermogensregeling helpen bepalen. Het zijn schenkingen die hun karakter van schenking zuiver bewaard hebben, alhoewel verricht bij huwelijkscontract. En het is feitelijk voor die schenkingen alleen dat de artt. 943-947, 1081 v.v. en 1091 v.v. B.W. van toepassing zijn.

Wellicht zal men zich afvragen welke schenkingen het zijn? Of hoe die schenkingen te onderscheiden zijn van degene die wel tot de huwelijksvermogensregeling bijdragen? Het zal soms moeilijk uit te maken zijn. Maar principieel zal het het geval zijn met de schenkingen gedaan onder voorwaarden, met die gedaan onder last toekomstige schulden en lasten te voldoen, en die met eigendomsvoorbehoud (zie de artt. 944-946 B.W.). Want in al die gevallen kan men niet aannemen dat de schenking iets anders te betekenen heeft dan een gebaar ter begunstiging van het voorgenomen huwelijk; doch geenszins opdat die schenking als een verzachting of vergelijk zou werken bij de bedongen huwelijksvermogensregeling.

Maar indien die schenkingen dan geen deel uitmaken van de huwelijksvereenkomsten, alhoewel materialiter in het huwelijkscontract opgenomen, dan delen zij er ook de juridische status niet van.

1) De onmiddellijke gevolgtrekking is dan wel die: op die schenkingen is de regel van art. 1395 B.W., houdende de immutabiliteit van de huwelijksvereenkomsten, niet toepasselijk; zoals dit principe trouwens niet toepasselijk is voor de toevallige bedingen waarvan hoger gewag werd gemaakt, en waaromtrent rechtspraak en rechtsleer het eens zijn.

2) Bovendien worden die schenkingen volkomen beheerst door de principes van het schenkings-recht, aangevuld en gewijzigd door de artt. 943-947, 1081 v.v. en 1091 v.v. B.W. En dus zijn ze dan wel in een zekere mate herroepbaar.

Feitelijk geldt de klassieke theorie in zake de schenkingen bij huwelijkscontract alleen ten aanzien van die schenkingen, die hun zuivere natuur van schenking behouden hebben en die niet onrechtstreeks (en zeker niet rechtstreeks) zijn gaan deel uitmaken van de huwelijksvermogensregeling; want eens dat dit is gebeurd worden deze schenkingen onveranderlijk en onherroepbaar.

Zijn ze daarom herroepbaar «ad nutum»? Bij onderstelling niet, vermits vooropgezet is geworden dat de schenking werd gedaan ter begunstiging van het huwelijk zonder herroepingsbeding «ad nutum».

III. — Quid, indien de schenking bij huwelijkscontract moest worden gedaan met een herroepingsbeding «ad nutum»?

Zoals hoger gezegd is het een vraag die het notariaat bezig houdt. Voor de rechtsgeldigheid van het beding in schenkingen tussen aanstaande echtgenoten, werd opgekomen door R. Rens (Kan men in een huwelijkscontract wettelijk bedingen dat de schenking van toekomstige goederen door de aanstaande echtgenoten aan elkander gedaan herroepbaar is?, T.N., 1939, 241) en L. Raucent (De la clause révocatoire des donations entre époux dans le contrat de mariage, Rev. prat. not., 1956, 325); en meer en meer gaat de rechtsleer die weg op (zie ook nog A.G., Donations entre époux par contrat de mariage, Rev. prat. not. 1945, 176/177;

P. Thuysbaert, in een antwoord op het vorig artikel, Rev. prat. not. 1945, 186; Colin et Capitant, par Julliot de la Morandière, III, nr 121). En voor de rechtsgeldigheid van een herroepingsbeding «ad nutum» in schenkingen bij huwelijkscontract aan de aanstaande echtgenoten kan trouwens dezelfde argumentatie worden aangevoerd, en hierbij verwezen worden naar bevoegdheden (Demolombe, Cours de code civil, XI, nr 376, blz. 364; Baudry-Lacantinerie et Colin, Donations, II, nr 3869; Colin et Capitant, par Julliot de la Morandière, III, nr 1709, D; Enc. Dall., V° Donation par contrat de mariage, nrs 24, 25 en 112).

Men argumenteert met verwijzing naar de artt. 944, 947, 1086 en 1091 B.W.; en inderdaad, die teksten zijn formeel, inzonderheid de tekst van de twee eerste artikelen: «Alle schenking onder levenden gedaan onder voorwaarden waarvan de uitvoering van de enkele wil van de schenker afhangt is nietig» (art. 944 B.W.), doch dit artikel is «niet van toepassing op de schenkingen waarvan spraak in de hoofdstukken VIII en IX van deze titel» (art. 947 B.W.). Hierdoor is de wetgever uitdrukkelijk afgeweken van de stelregel «donner et retenir ne vaut», en heeft hij die schenkingen laten vallen onder de principes van het gemeen recht op de contracten (in welk geval verbintenissen onder ontbindende potestatieve — niet onder schorsende potestatieve — voorwaarde van de schuldenaar, geoorloofd zijn) (Zie L. Raucent, gec.).

Die argumentatie schijnt me beslissend; in weerwil van het feit dat de gangbare mening anders is (zie: Laurent XV, nrs 286, 288; De Page et Dekkers, VIII, nr 579 en noot 174, nr 730, en nr 746 en noot 100; Dekkers Précis de droit civil belge, III, nr 857; Planiol, Ripert, Trasbot et Loussouarn, V, nr 739. Deze auteurs voeren, ten onrechte, bezwaren aan tegen het doen van schenkingen onder louter potestatieve voorwaarden).

Maar het decisieve van die argumentatie impliceert echter dat de principes van het huwelijksvermogensrecht er zich niet tegen verzetten. Is dit nu zo? Bestaat er geen tegenstrijdigheid met het beginsel van de immutabiliteit van de huwelijksvereenkomsten?

Het komt me voor van niet. Want, het feit dat de schenking bij huwelijkscontract gemaakt wordt onder voorwaarde, en wel onder herroepingsbeding «ad nutum», wijst er op dat ze niet tot de bijkomende inhoud van het huwelijkscontract mag gerekend worden; het is een toevallige inhoud die vreemd blijft aan de huwelijksvermogensregeling. Dus is zo'n schenking niet onderworpen aan het principe van de onveranderlijkheid van de huwelijksvermogensregeling en is de herroeping mogelijk bij toepassing van de artt. 943-947, 1081 v.v. en 1091 v.v. B.W.

Het komt ongetwijfeld zonderling voor: een schenking ter begunstiging van het huwelijk, die, alhoewel bij huwelijkscontract gedaan, achteraf vrij herroepen kan worden... Maar waarom zou bij huwelijkscontract, en meer bepaald dan voor schenkingen tussen aanstaande echtgenoten, niet mogelijk zijn hetgeen de wet zelf uitdrukkelijk voorziet voor schenkingen tussen echtgenoten tijdens het huwelijk (art. 1096 B.W.) als de schenking toch geen deel uitmaakt, noch rechtstreeks noch onrechtstreeks, van de huwelijksvermogensregeling?

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"